

**FORU HAUTESKUNDEETARA AURKEZTEN
DIREN ALDERDI POLITIKOEI ELAK EGITEN
DIZKIEN PROPOSAMENAK**

Bilbo, 2019ko maiatzaren 9a

www.ela.eus

ELA
EUSKAL SINDIKATUA

ELAREN PROPOSAMENAK FORU ALDUNDIETAKO HAUTESKUNDEETAN PARTE HARTUKO DUTEN ALDERDI POLITIKOEI

0-SARRERA

Maiatzaren 26an EAEn udal eta foru hauteskundeak izango dira. Dokumentu honetan jaso ditugu Foru Aldundietako hauteskundeetan parte hartuko duten alderdi politikoei ELAk luzatzen dizkien proposamenak. Halaber, beste agiri batean bildu ditugu Nafarroako Gobernurako proposatzen ditugunak.

ELAk dei egiten die hauteskunde hauetan parte hartuko duten alderdi politikoei bere egin ditzatela agintera iritsiz gero garatuko duten ekintzari buruzko konpromiso batzuk. Hau da, hitz eman dezatela neurri konkretu batzuk aplikatuko dituztela, pertsonen bizi-kalitatea, enplegua eta justizia soziala hobetze aldera. Ez ditugu arlo guztiak aipatuko, baina marraztu nahiko genuke lan ildo aski argia.

ELAren iritziz ezinbestekoa da ekintza politikoan gai sozialei lehentasuna ematea, eta horrek gaur arteko politikak zeharo aldatzea eskatzen du; Aldundiek, beren eskumenak medio, honekiko zer esan handia dute, esaterako zerga-politikan. Badakigu egin beharreko aldaketa gauzatuko bada konfrontazioa beharrezkoa dela botere ekonomiko eta finantzarioekin, eta honek, berriz, hauteskunderen ostean aginduko dutenen aldetik ere gauzak egiteko modua aldatzea eskatzen duela.

I- KONPROMISO ZEHATZAK

Foru-hauteskundeetan parte hartuko duten alderdiei ELAk luzatzen dizkien proposamenak honakoak dira:

1. ZERGA-POLITIKA

- Iruzur fiskalaren kontrako borroka. Gehienez lau urteko epean soldatapeko ez diren errenta guztiak ikuskatu. Horretarako behar diren giza-bitartekoak kuantifikatu eta epe konkretuetan planifikatu.
- Ikuskaritzaren lan metodoak aldatu, lehentasuna emateko iruzur kasurik larrienei eta egiaztatze hutsetik haratago ikerketa lana areagotzeko. Honi buruzko plan zehatza aurkeztu.
- Iruzzurraren aurkako bulegoa sortu, diziplinartekoa eta instituzioartekoa, zeinak ogasunaren, polizia fiskalaren eta fiskaltzaren ekintza koordinatuko duen.
- PFEZaren erreforma: errenta guztiek (baita kapitalenak ere) gutxienez lan errentek adina zerga ordaintzea; galdutako progresibotasuna berrezarri (%56ko tasa marjinala barne); erregularrak ez diren errententzako salbuespenak bertan behera utzi eta egutegi konkretu bat eginez kenkaririk erregresiboan kentzeko bidean aurrera egin.
- Sozietateen gaineko Zergaren erreforma: %35eko tasa nominala ezarri; gutxieneko zergapetzea, efektiboa eta berehalakoa, %24an ezarri, eta kenkari fiskalen mailakako desagerrarazi.
- Informazioa eta parte hartze soziala: Ekitaldi arteko informazio funtsezkoa, xehetua eta gonbaragarria eman, zerga bakoitzaren kudeaketaren eta ikuskaritzaren inguruko parametro nagusiekin; iruzur fiskalari buruzko aldizkako ikerketak egin; soldaten bilakaerari buruzko txostena egin, Gipuzkoako Ogasunak egiten duen modukoa;

sindikatuak zerga-politikan parte hartzeko mekanismoak sortu (horrelakorik ez dago gaur egun).

- Beharrezko erreformak sustatu zergak Eusko Legebiltzarrean erabaki daitezzen.

2. AURREKONTU POLITIKA ETA POLITIKA PUBLIKOAK

- Aurrekontu-politika bertan erabakitzea; uko egin behar zaio espainiar estatuan ezarritako gastu-arauari eta zor eta defizit publiko mugei. Azken urteotan Foru Aldundiek onartu egin dituzte, horrela uko eginez bere eskumenei; hau politikoki onartezina da eta ondorio sozial larriak izan ditu. ELAk hau salatu du eta esan du diru-sarrerak zeharo gehituko dituen zerga-erreformarik gabe eta estatuko aurrekontu-marko hori onartuz gero ezinezkoa dela aurrekontu-politika soziala egitea. Bestalde, salatu dugu oso larria dela ezker politikoak jokabide hau ontzat ematea, baita hortik eratorritako aurrekontu- eta zerga-politikak ere.
- Espainiako Gobernuak ezarri nahi dituen murrizketak ukatu (gizarte zerbitzuak, langileen kudeaketa, etab.).
- Ikuspuntu feminista txertatu politika publikoak diseinatu, egin, aplikatu, jarraipena egin eta ebaluatzerakoan.

3. ESKUBIDE SOZIALAK

ELAk aldarrikatzen du gizarte-zerbitzuen sistema publiko, unibertsal eta doakoa, eta honakoa ere eskatzen du:

- Lurralde bakoitzean aitortzea menpeko egoeran dauden pertsona guztien eskubidea beren egoerari estaldura emateko zerbitzua izan dezaten, sistema publiko, unibertsal eta doako baten bidez.
- Eskubide horren aitortza Eusko Legebiltzarrean bultzatzea, baita Zerbitzu eta Prestazioen Zorroan ere.
- Gizarte-zerbitzuetara bideratzen diren baliabide ekonomikoen ezinbesteko igoera zenbatu eta planifikatzea beharrian horiek osatzeko; horrek sektoreotan enplegu ugari sortzea eta lan-baldintzak hobetzea ekarriko du.

4. TRANTSIZIO EKOLOGIKOA

Ikuspuntu ekonomiko, sozial eta ekologikotik aztertuta, azpiegitura, lurralde eta ingurumen politikak ez dira iraunkorrak. Beharrezkoa da neurriak hartzea benetako iraunkortasuna lortzeko:

- Dauden errepideen egoera hobetu, berririk eraiki gabe, eta mugikortasun planetan intermodalitatea, akzesibilitatea eta garraio sistemaren eraginkortasuna bultzatu.
- Herritar guztiek eskura izatea behar duten garraio publiko zerbitzua. Horretarako lurralde osoan zehar garraio publiko sarea garatu eta hobetu behar da. Garraio publikoa mugikortasun beharretarako alternatiba onena bihurtu behar da.
- Garraio publikoan tarifa sozialak aplikatu: doakoak izatea 16 urterarte, txartel familiarak, langabeentzako bono sozialak, etab.
- Energia berriztagarrien sorkuntza bultzatu behar da, modu dezentralizatuan energia sortu eta kontsumituz. Bai autokontsumorako, bai modu kolektiboan

kontsumitzeko edota sare elektrikora bideratzeko. Mugikortasuna elektrifikatu behar da, energia fosil bidezko elektrizitatea sortzeari utzi eta energia berriztagarrietan oinarritu behar da sistema.

- Lurralde osora zabaldu behar da jatorrian eta derrigorrez bereizitako hondakin bilketa eredu, %80tik gorako birziklapen tasak ematen baititu. Bilketa eredu hau konpostajearekin, balorizazio materialarekin eta ezabatze eredu iraunkorrek konbinatu behar da, eta balorizazio energetikoa eta erraustegiak behin betiko baztertu behar dira.
- Gaur egun berrerabili eta birziklatzen ez diren materialak aprobetxatzeko proiektuak bultzatu, %100 birziklatzeko helburura gerturatu eta benetako ekonomia zirkularrerantz pausuak eman daitezten.

5. ENPLEGU POLITIKA

a) Foru Aldundien eskuetan dagoen enplegu politika nagusia da baliabide ekonomikoak lortzea gizarte-politiken ezinbesteko hobekuntza finantzatu ahal izateko. Honek lanpostu asko sortuko luke bizitzaren eta pertsonen zaintzarako zerbitzu publikoetan (osasuna, hezkuntza, gizarte-zerbitzuak...).

b) Gainera, Foru Aldundiek, 3. puntuan aipatu dugun bezala, ardura berezia dute menpekotasun egoera guztien estaldura bermatzeko gizarte-zerbitzuetan; hauen garapenak ere enplegua sortuko luke.

c) Enpleguaren sorreran esanguratsuak izan behar dute hurrengo urteetan "enplegu berdeak" izenekoak, klima aldaketari aurre egiteko alternatiba iraunkorrena baitira. Ingurumenaren zaintza, ingurune degradatuen berreskurapena edo ekoizpen ereduaren aldaketari lotuta daude:

- Energia. Eraikinak birgaitzeko eta energia eraginkortasuna areagotzeko laguntzak emanez eraikuntzako lanpostu asko iraunkorrakoak izango lirateke. Eraikin publiko eta pribatuetan energia berriztagarria kontsumitzeko eta energia berriztagarria sortzeko azpiegitura txikiak bultzatuz ere lanpostu berdeak sortzen dira, baita biomasa bidezko berogailu sistemak edo teilatuetan plaka fotovoltaikoak instalatuz.
- Garraioa. Industrialdeetan mugikortasun iraunkorrerako planak egin, garraio publiko sarea populazio gune bakartuetara hedatu, garraio publiko sarearen ibilgailuen elektrifikazioa areagotu,...
- Hondakinak. Hondakinak murrizteaz gain, lanpostuen sorrera dakar kudeaketa iraunkor batek. Hondakinen gaikako bilketa areagotuz lanpostu asko sortuko lirateke, baita berrerabiltzeko sarea eta ekipamendua sortuta ere. Objektuen bilketa, konponketa, bigarren eskuko merkaturatzea eta trukeari loturiko zerbitzuak garatu behar dira.
- Basozaintzak, batez ere pinu landaketek, gaur egun duen krisiari aurre egiteko, basogintza iraunkorra da irtenbide bakarra: bertako espezieak, bizitza ziklo luzeagoa dutenak eta balio erantsi handiagokoak, bultzatu eta laguntzea. Baita energia berriztagarria sortzeko biomasaren ekoizpen iraunkorra bultzatzea ere.
- Elikadura burujabetza. Elikadura kate osoan hartu daitezke neurriak elikadura burujabetza bultzatuz lehen sektore indartsu eta iraunkor bat izateko: Foru Aldundien menpe dauden jantokietan elikadura agroekologikoa eskaintzea (aterpetxeak, zaharren egoitzak, eguneko zentroak...), nekazaritza agroekologiko

eta tradizionalari laguntzak ematea, erosketa publikoetako pleguetan eredu honen alde egitea...

6- DEMOKRAZIA AREAGOTZEA, GARDENTASUNA ETA PARTE HARTZEA

- Politika publikoak erabakitzerakoan parte hartze sindikalari benetako aukerak eman. Eredu formalean sindikatu bakoitzaren ordezkari maila berariaz errespetatu behar da.
- Ikuspuntu feminista duten aurrekontu parte-hartzaileak.
- Erreferenduma baliatu erabaki politikoak hartzerakoan parte-hartzeko bide gisa, batez ere eztabaida sozialik biziena sortzen duten gai nagusietan.
- Agiri ofizialak eskuratzeko aukera bermatu. Informazio hau oro har publikoarentzat eta erakunde sozialentzat eskuragarri izan behar da.
- Bateriaezintasun erregimenaren hedapena.

7. ZORRAREN AUDITORETZA

- Zor publikoaren herritar auditoretza bultzatu eta erraztu, eta izatekotan zilegi ez den zatia atzeratu, berregituratu eta, behar izanez gero, ez ordaintzeko urratsak egin. Zorraren auditoretza egiten denean zorraren jatorria analizatzen da, zergatik sortu zen, zertarako baliatu zen, noren onerako, bere gardentasuna, izan litezkeen irregulartasunak, etab. Prozesu soziala izan behar du, non administrazioei laguntzea dagokien beharrezko informazioa eman.
- Instituzioen soberania baliatu zilegi ez diren zorrak ez ordaintzea erabakitzeko, hartzekodunen ardura nabarmenduz.

8. EUSKARA

- Normalizazio plan efektiboak abiatu, bermatzearen Aldundiek eskainitako zerbitzuak euskaraz jasotzeko herritarrek duten eskubidea.
- Euskaraz lan egiteko Aldundietako langileen eskubidea zaintzea, horretarako baldintzak sortuz eta behar diren bitartekoak jarritz.

9. LAN BALDINTZAK ARLO PUBLIKOAN

- Negoziazio kolektiborako zinezko eskubidea berreskuratu eta soldata arrakala gainditu.
- Benetako berdintasun planak egin, zeintzuk oinarritzat diagnostiko integrala izango duten, langileekin negoziatuko diren eta neurri zein eduki nahikoa izango duten.
- Enplegu publikoa sortu. Langileak lehenengo egunetik ordezkatu; azken urteetan amortizatutako lanpostuak berreskuratu. Egiturazko postu eta aurreikusitako baja begetatibo guztien enplegu eskaintza publikoa egin.
- Zerbitzu publiko guztietako beharrezkoen analisia egin, behar baino langile gutxiago duten arloak osatzeko. Zerbitzu publikoen pribatizazioa berehala bertan behera utzi.
- Soldatak. 2010etik hona galdutako eros-ahalmena berreskuratu.
- Azken urteetan galdutako lan baldintzak berreskuratu.

- Lan segurtasun eta osasunaren hobekuntza- Prebentzioko araudia oso-osorik betetzea Aldundien menpeko lantoki guztietan, eta arau horiek betearaztea foru erakundeek sustatutako herrilanetan, behar beste bitarteko jarriz eta urratzen dituzten enpresak zigortuz. Galaraztea mutualitateek gaixotasun arruntagatiko aldi baterako ezintasun kasuak kudea ditzaten, eta egoera lehengoratzeari kudeaketa hori hitzartu den eremuetan.
- Lan- eta famili-bizitza kontziliatzeko neurriak. Aurrera egitea posible egingo duten neurri konkretuak hitzartu arlo honetan zaintzaren erantzukidetasuna eta denboren erabilpen arrazionala sustatuz (ordutegien malgutasuna, langileen eskubideak bermatuz...).
- Zerbitzu azpikontratatuak- Hauetan lortu beharra dago zuzenean administrazioek eskaintzea, egungo langileek beren lanpostuan jarraitzeko duten eskubidea errespetatuz. Dagozkion urratsak egin lan baldintzak pareka daitezen azpikontratatuak langile (enpresa publiko eta partizipatuak barne) eta enplegatu publikoen artean.

